

Кафедра композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій

ІНСТРУМЕНТУВАННЯ

Освітній ступінь Магістр

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
оперно-симфонічне
диригування

Статус обов'язкова

Форма контролю залік

Курс	1
Семестр	1-2

ECTS	3
Годин	90
Індивідуальні заняття	34
Самостійна робота	56

Інформація про викладача

ПІБ	Щириця Дмитро Олексійович, в.о. доцента, кандидат мистецтвознавства кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій НМАУ ім. П. Чайковського
Профіль викладача	orcid: 0000-0001-9784-2201
e-mail	dmytro_s@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Інструментування – одна з найважливіших дисциплін професійно орієнтованого циклу. Вона є важливою складовою підготовки професійного диригента, адже дозволяє опанувати ресурси оркестру через практичну роботу над партитурою, розвиває композиційно-інструментальне мислення студента.

Метою дисципліни є виховання диригента, здатного вільно володіти оркестровими засобами у своїй професійній діяльності, залежно від конкретних завдань, які виникають у диригентській практиці.

Предмет цього курсу – знання про симфонічний оркестр та засоби оркестрового письма у практичному застосуванні.

Курс інструментування доповнює курс з фаху та практичну роботу з оркестром.

Програма розрахована на два семестри на першому курсі навчання.

Завдання курсу – практичне опанування оркеструванням для симфонічного оркестру в повному обсязі. У зв'язку з цим у результаті вивчення цієї навчальної дисципліни студенти повинні знати основні принципи та закономірності побудови оркестрової фактури, поєднання тембрів та інструментів у різній кількості та різних комбінаціях, методи тембрового та фактурного оркестрового розвитку.

За результатом вивчення предмету студент має вміти:

- побудувати з будь-яким інструментарієм оркестрову вертикаль, яка б, з одного боку, мала достатню темброву цілісність, а з другого – сприяла фактурній першоплановості мелодичної та контрапунктичних ліній.
- за допомогою оркестрово-тембрових засобів розмежовувати головну мелодійну лінію з лініями контрапунктичними.
- знайти доцільні тембри для басового голосу, фігурації та оркестрової педалі.
- користуватися як чистими, так і мішаними тембрами-мікстами залежно від музичного змісту.
- користуватися усіма різновидами дублювання для посилення фактурних ліній та шарів.
- володіти поступовою градацією нашарування та розряджання оркестрової фактури для досягнення її більшої щільності або прозорості.
- використовувати прийоми тембরорозподілювального інструментування для логічного структурування музичного твору.
- створити необхідний тембровий колорит шляхом використання контрастних тембрів (темброве диференціювання) або надати оркестровому звучанню узагальненого характеру, користуючись подібними тембрами (темброве інтегрування).
- знаходити оркестровий еквівалент фортепіанній фактурі.
- вибудовувати цілісну систему оркестрових тембрів у рамках усього музичного твору, спираючись на засади тембрової драматургії.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії

ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.

СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.

СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання:

ПНР 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності

ПНР 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПНР 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.

ПНР 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Перелік тем

Модуль 1. Великий симфонічний оркестр (класико-романтичний стильовий напрямок).

Змістовий модуль 1. *Подвійний та потрійний склад великого симфонічного оркестру з широким складом ударних інструментів.*

Тема 1. Великий симфонічний оркестр з потрійним складом дерев'яних духових.

Тема 2. Принципи використання найбільш поширених ударних інструментів (трикутник, бубон, малий барабан, тарілки, великий барабан, там-там, тощо).

Тема 3. Опанування оркестрового tutti.

Змістовий модуль 2. *Інструментування для великого симфонічного оркестру з застосуванням усіх типів фактур та з урахуванням прийомів тембрового розвитку.*

Тема 1. Інструментування для симфонічного оркестру з великим та розширеним складом мідних інструментів. Роль мідних у симфонічному оркестрі, включаючи оркестрову практику епохи пізнього романтизму.

Тема 2. Розподіл оркестрової щільності протягом усього твору.

Тема 3. Розподіл тембрового руху протягом усього твору (темброва драматургія).

Модуль 2. Симфонічний оркестр XX-XXI століття.

Змістовий модуль 1. *Симфонічний оркестр імпресіоністів та оркестрові стилі початку XX століття.*

Тема 1. Опанування оркестрового tutti у творах з новітніми засобами виразності, характерними для оркестрових стилів початку XX століття.

Тема 2. Опанування оркестрової колористики, характерної для першої половини XX століття.

Тема 3. Розподіл оркестрової щільності протягом усього твору.

Змістовий модуль 2. *Інструментування у стилях XX – початку XXI століття.*

Тема 1. Опанування оркестрового tutti у творах з новітніми засобами виразності, включаючи інструментарій середини XX століття і пізнішого часу.

Тема 2. Використання рідкісних ударних інструментів. Ударні інструменти та оркестрова колористика XX-XXI століття.

Тема 3. Темброва диференціація у сучасному оркестрі.

Тема 4. Розподіл тембрового руху протягом усього твору (темброва драматургія).

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття за принципом майстерні (майстеркласу), аналітичні практикуми, письмові роботи з інструментування.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного спрямування, методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали можуть надсилатися у відповідну групу Viber, Telegram, Google class room, або завантажуватись через інші ресурси комунікації.

Методи контролю

Одним з основних показників засвоєння матеріалу є виконання поточного контролю у формі модульної контрольної роботи. Враховується не лише технічний рівень виконання завдань, але, особливо наприкінці курсу, і художня якість інструментування, адже передбачається наявність творчого процесу. Підсумковим контролем є залік в кінці 2 семестру. На залік виносяться найкращі письмові роботи за рік. Можлива також письмова робота у класі, розрахована не більше, ніж на півтори години.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування індивідуальних занять	20
2.	Аналітичні практикуми	20
3.	Виконання завдань з самостійної роботи	40
3.	Залік	20
5.	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

А 90-100 відмінно ставиться студенту, який у повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал та практичні навички, виявив достатньо глибокі знання та розуміння предмету, продемонстрував у практичних завданнях творчі здібності та здатність до оркестрового мислення.

В 82-89 добре ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний та практичний матеріал, виявив достатні знання та уміння, проте його практичні роботи містили несуттєві помилки.

С 74-81 добре ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний та практичний матеріал, виявив достатні знання та уміння, проте його практичні роботи містили помилки. При оцінюванні та диференціації балів між В та С враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на індивідуальних заняттях.

Д 64-73 задовільно ставиться студенту, який несистематично засвоював теоретичний та практичний матеріал, а його практичні роботи містили суттєві помилки.

Е 60-63 задовільно ставиться студенту, який несистематично засвоював теоретичний та практичний матеріал, а його практичні роботи містили суттєві помилки. При оцінюванні та диференціації балів між Д та Е враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на індивідуальних заняттях.

FX 35-59 незадовільно ставиться студенту, який проявив недостатнє усвідомлення та інертність в оволодінні теоретичними засадами, не виконав програму практичних робіт, виявив фрагментарні знання і відсутність необхідних умінь; його практичні роботи містили значні та системні недоліки.

F 1-34 незадовільно є методично недоцільною і може ставитися лише у разі повного ігнорування вимог програми та постійного невідвідування занять.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби та за бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою іноземних (переважно англomовних) ресурсів за проблематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Однією зі складових курсу є відвідання камерних та симфонічних концертів, де студенти можуть познайомитись з озвученням партитур, які вони вивчають, або прослуховування аудіо- та відеозаписів відповідних творів.

Можлива участь студентів у науково-практичних конференціях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева О. Ф. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. К.: Музична Україна, 1990.
2. Гайденко А. П. Інструментознавство та основи теорії інструментування: Підручник. Х.: Майдан, 2010. 156 с.
3. Дудка Ф. Основи нотної графіки. К.: Музична Україна, 1977.
4. Клебанов Д. Мистецтво інструментовки. Київ.: Музична Україна, 1972.
5. Котонський В. Ударні інструменти в сучасному оркестрі. Переклад з польської Л. Грабовського. К.: Музична Україна, 1971.
6. Adler S. The Study of Orchestration. New York – London : W.W.Norton & Company, 1989. 640 p.
7. Carse A. Musical Wind Instruments. London, 1939.